

**POLÍTIQUES LOCALS, CANVI
CLIMÀTIC I GESTIÓ FORESTAL
EN BOSCOS PERIURBANS: UNA
INTEGRACIÓ NECESSÀRIA**

*Resum executiu per a tècnics
de medi ambient municipals*

Abril 2021

El projecte LIFE MixForChange

El projecte LIFE MixForChange (2016-2022) està coordinat pel CTFC i té com a socis beneficiaris el CPF, l'APF del Montnegre-el Corredor i l'APF Bellmunt-Collsacabra, amb la Diputació de Barcelona com a entitat col·laboradora. L'objectiu principal d'aquest projecte és contribuir a l'adaptació i la resiliència dels boscos mixtos mediterranis sub-humits davant el canvi climàtic i afavorir-ne la conservació i el manteniment de les funcions productives, ambientals i socials.

El projecte inclou el desenvolupament, la implementació i el seguiment d'una innovadora silvicultura adaptativa al canvi climàtic a 164 ha de bosc al Montnegre-el Corredor, el Montseny, Bellmunt-Collsacabra i Ripollès sud.

A més, s'ha dut a terme una sèrie d'accions de comunicació, disseminació i transferència, com ara la Guia de polítiques locals, canvi climàtic i gestió forestal en boscos periurbans: una integració necessària, resumida en aquest document.

L'objectiu d'aquesta Guia és donar a conèixer a la ciutadania el bosc periurbà, les característiques i el valor d'aquests boscos, les seves amenaces en el context del canvi climàtic i la importància de la gestió forestal sostenible i amb criteris d'adaptació per fer front a aquestes amenaces.

Què són els boscos periurbans?

Són boscos situats a l'entorn immediat d'una ciutat o poble, els quals tenen consideració de terrenys forestals i comparteixen espai o limiten amb equipaments, zones industrials, urbanitzacions i zones d'agricultura residual.

Es tracta de boscos on es mesclen les característiques forestals i urbanes i que tenen una importància cabdal social, recreativa i també ecològica. Les particularitats d'aquests boscos fan necessari considerar criteris i objectius de gestió diferents als boscos en condicions rurals.

Els boscos periurbans milloren la qualitat de vida i fomenten la bioeconomia

Els boscos periurbans milloren el medi i la qualitat de vida de les ciutats o pobles que envolten i proporcionen serveis ecosistèmics (vegeu la taula). Tots els boscos proporcionen serveis ecosistèmics; la particularitat dels boscos periurbans rau en la seva proximitat a la població. Els municipis han de promoure uns boscos periurbans sans i equilibrats per garantir uns serveis ecosistèmics de qualitat als seus veïns.

Els boscos tenen un paper clau en el desenvolupament de la bioeconomia ja que ofereixen una àmplia gamma de recursos biològics renovables (fusta, suro, estella, pinyó, carn de caça i de ramaderia...), generen llocs de treball i acullen nombroses activitats associades al lleure.

Tipus de servei	Fonament	Exemples
Suport	Processos bàsics per a la resta de serveis	Biodiversitat, formació del sòl, fotosíntesi, cicle de l'aigua i els nutrients, connectivitat ecològica
Aprovisionament	Béns o matèries primeres biològiques renovables	Fusta per a mobles, construcció i energia; bolets, carn de caça, plantes medicinals, suro, pinyons, aigua dolça...
Regulació	Ajuden a reduir impactes	Regulació del clima, protecció del sòl (evita erosió i esclavissades), filtre de contaminants i soroll, protecció davant d'inundacions, fixació de carboni
Socioculturals	Estètica, oci i cultura	Paisatge, activitats de lleure, esport, turisme, educació ambiental

El canvi climàtic i la gestió forestal

Els boscos que veiem actualment són el resultat de mil·lennis d'interacció amb les societats que els han emprat amb múltiples demandes, de vegades simultànies. En àrees periurbanes, la interacció és especialment intensa a causa de l'accessibilitat del bosc per part de la població local.

La **gestió forestal sostenible i multifuncional** emfasitza la necessitat de considerar el màxim de serveis ecosistèmics que genera un bosc. La gestió forestal pot respondre a la multifuncionalitat prioritzant a cada àrea de la forest la provisió d'uns serveis ecosistèmics sobre uns altres, mirant de satisfer globalment els serveis ecosistèmics més rellevants en el conjunt de la superfície. Aquesta gestió forestal s'articula a través dels Instruments d'Ordenació Forestal (IOF), on es planifica la silvicultura, és a dir, el tipus i la intensitat d'intervencions idònies per evitar situacions de densitat excessiva i els seus problemes associats de mortalitat i risc d'incendis.

L'objectiu principal de la **gestió forestal sostenible adaptativa al canvi climàtic** és incrementar la resistència (capacitat de mantenir la seva integritat davant d'una pertorbació) i resiliència (capacitat de retornar al seu estat previ a la pertorbació) dels boscos davant les principals pertorbacions: sequera, incendis, plagues i malalties. Els **tres principis bàsics de la silvicultura adaptativa mediterrània** són:

- a) **Regular la densitat**, amb l'aplicació aclarides per reduir el nombre d'arbres a mesura que van creixent, sempre en favor dels més vitals i mirant de mantenir totes les espècies presents.
- b) **Fomentar els boscos mixtes i amb estructures complexes**: foment d'arbres i arbustos de totes les espècies presents, i de mides i edats diverses.
- c) **Trencar o reduir la continuïtat del combustible** (continuïtat vertical entre la vegetació arbustiva i l'arbòria) per evitar que, en cas d'incendi, el foc arribi a cremar les capçades i superi la capacitat dels equips d'extinció.

La governança del bosc: normatives i polítiques

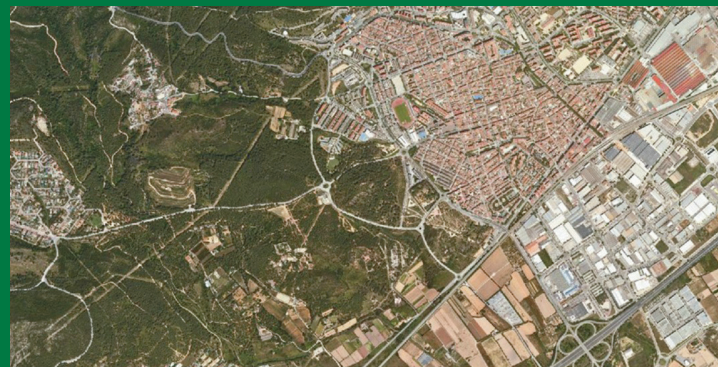
A Espanya i Catalunya, la superfície forestal és majoritàriament de titularitat privada (73% en tots dos casos), sovint en superfícies de petites dimensions. Entre la titularitat pública restant, hi ha terrenys de titularitat municipal. La **Llei 43/2003, de forests** (d'àmbit estatal), i les seves posteriors modificacions, centren les competències de les **entitats locals en la seva condició de propietàries de terrenys forestals**.

La competència de planificació urbanística a escala municipal es materialitza, bàsicament, a través dels **Plans d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM)**, o bé les **normes de planejament urbanístic**, que supleixen o complementen els POUM. A més, les entitats locals també disposen de **plans urbanístics derivats** com ara plans parcials, plans especials urbanístics i plans de millora urbana, entre d'altres.

Una oportunitat per a la implicació de les autoritats locals a nivell de canvi climàtic és el **Pacte Global d'Alcaldes i Alcaldesses pel Clima i l'Energia (Global Covenant of Mayors for Climate & Energy)**, que agrupa a milers d'autoritats locals i regionals amb el compromís voluntari d'aplicar en els seus territoris els objectius climàtics i energètics de l'UE pel que fa a mitigació i adaptació al canvi climàtic. Aquest pacte s'articula a través dels **Plans d'Acció per l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC)**.

Propostes per integrar la política local i la gestió forestal adaptativa al canvi climàtic

Les administracions municipals tenen un gran coneixement del territori i dels seus actors i accés directe a la ciutadania, poden captar de manera eficaç les seves demandes i definir la direcció econòmica, ecològica i social que vol prendre la localitat. Malgrat que els municipis **no tenen competència directa** sobre la planificació o la implementació de la gestió forestal (al marge d'aquelles que deriven de la seva condició de propietaris de terrenys forestals), tenen moltes atribucions que poden donar un impuls decisiu a la gestió forestal adaptativa al seu territori.

Els canvis del paisatge periurbà. Entorn de Gavà l'any 1956 (a dalt) i l'any 2020 (a baix). Una gran part dels antics camps de conreu han passat a ser habitatges, àrees industrials o boscos. Font: ICGC.

Així, les administracions locals poden impulsar una gran diversitat de mesures en aquesta línia, definides i implementades de manera coordinada i d'acord amb un pla de desenvolupament amb un calendari i un pressupost associats.

D'altra banda, les **administracions supramunicipals** (diputacions, consells comarcals, àrees metropolitanes, etc.) també poden donar un impuls clau per a l'èxit d'aquestes mesures a través de funcions de coordinació i coherència entre les mesures implementades pels municipis, i també de suport logístic i tècnic.

A continuació, es mostren algunes de les principals mesures que poden adoptar els municipis, detallades a la Guia.

Accions de promoció de la sostenibilitat del bosc

• **Foment de la gestió sostenible dels entorns periurbans:** foment del sector primari sostenible; facilitació d'infraestructures; promoció de la creació de mosaics d'hàbitats; control d'usos indeguts; regulació d'accessos i usos potencialment perillosos.

• **Foment de la planificació i la gestió forestals:** impulsar la redacció d'IOF de finques municipals i d'IOF conjunts o municipals i en finques privades; informació a la propietat privada sobre les opcions per al desenvolupament de la gestió forestal.

• **Foment de la prevenció d'incendis:** manteniment auxiliar de la xarxa bàsica de vies forestals; execució subsidiària de l'obertura i el manteniment de franges de protecció d'urbanitzacions.

• **Foment de la ramaderia extensiva:** facilitació de la logística per implantar ramats; establiment de convenis per a la pastura de finques municipals o franges de prevenció d'incendis; recuperació d'espais oberts; facilitació d'espais de creació de demanda de ramaderia.

Accions d'interacció amb altres actors: treball coordinat amb altres ens públics; foment de l'associacionisme de propietaris forestals (públics i privats); mediació i impuls de processos participatius; foment d'acords de custòdia.

Accions de suport econòmic

• **Foment de la formació** promoció dels productes forestals de proximitat; increment de la demanda mitjançant l'abastiment d'equipaments municipals; facilitació de la implantació de punts d'emmagatzematge i infraestructures auxiliars a l'activitat forestal i ramadera en les figures d'ordenació urbanística i en la tramitació de llicències; promoció d'espais on sigui possible la venda de productes forestals o la posada en contacte amb el productor.

• **Mobilitzar fonts de suport econòmic directes/indirectes:** oferiment a empreses de patrocinar activitats de voluntariat ambiental; valoració de la possibilitat de destinar una part dels impostos municipals a la millora dels boscos periurbans; foment de projectes de micromecenatge; cerca de fonts de finançament extern.

Accions de formació, difusió i conscienciació: divulgació periòdica entre la ciutadania de les accions desenvolupades; foment de la formació del personal tècnic i càrrecs polítics de l'Administració local; acompanyament per a l'impuls d'activitats de voluntariat ambiental; acompanyament per a la incorporació de conceptes sobre gestió forestal adaptativa en programes pedagògics específics; promoció i divulgació de projectes d'investigació, transferència i ciència ciutadana; desenvolupament d'un programa anual d'activitats en els espais municipals destinats a **l'educació ambiental**.

El document complet es pot consultar a: www.mixforchange.eu/ca/publicacions.

www.mixforchange.eu

CTFC

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

Centre de la Propietat
Forestal

ASSOCIACIÓ DE PROPETARIS FORESTALS
DEL MONTNEGRE I EL CORREDOR

serra de bellmunt
associació de propietaris forestals

Amb la col·laboració de:

**Diputació
Barcelona**